

SVM 2004024, Hashøj SV1, 4matr. a, Slots-Bjergby by, Slots-Bjergby sogn. Stednr.040315-38 (KUAS j.nr FOR 2003-2123-0331).

Arkæologisk forundersøgelse forud for byggemodning af ca. 18.000 m². i dagene 02-06-2004 – 03-06-2004.

Indhold

Abstract.....	1
Undersøgelsens forhistorie	2
Administrative data.....	2
Øvrige data	2
Topografi, terræn og undergrund.....	2
Målesystem.....	3
Horisontalt	3
Vertikalt	3
Udgravningsmetode.....	3
Undersøgelsens resultater	4
Fremtidigt arbejde.....	5
Anlægsliste og – beskrivelser	7
Fundliste og -beskrivelser.....	9
Prøveliste -	9
Tegningsliste.....	9
Fotoliste	9
Liste over måledata.....	10
Bilag 1. Resultat af forundersøgelsen på baggrund af matrikelkort.	

Abstract

Arkæologisk forundersøgelse af ca. 18.000 m² på et let kuperet terræn sydvest for den markante Hashøj viste et småkuperet terræn med adskillige mindre vandhuller og lavninger samt i den vestlige del bebyggelsesspor med stolpehuller og gruber med skårmateriale fra bronzealder samt særdeles velbevaret faunamateriale. I alt ca. 5.600 m². skønnes at indeholde væsentlige arkæologiske levn.

Arealet med søgegrøfter set fra sydvest ved hjørnet Omfartsvej/regnvandsbassin mod Hashøj (foran telemast)

Undersøgelsens forhistorie

Efter udtalelse til Hashøj kommune forud for udarbejdelse af lokalplan fremsatte ejer af arealet anmodning om udtalelse jf. museumslovens §25.

Administrative data

Efter aftale med Kulturarvsstyrelsen, Fortidsminder garanteredes et maksimumbeløb for forundersøgelsen som udgift til ejer, der betaler for maskinkraft og landmåler til forundersøgelsen.

Undersøgelsen er gennemført af Sydvestsjælland Museum, hvor originaldokumentation og genstandsmateriale er arkiveret. Dette gælder dog ikke faunamateriale, der deponeres på Zoologisk Museum og antropologisk materiale, der deponeres på Antropologisk Laboratorium.

Øvrige data

Undersøgelsen startede den 02-06-2004 og sluttede den 03-06-2004. På baggrund af undersøgelsens resultat betragtes denne som del af sognebeskrivelsesnummer 38.

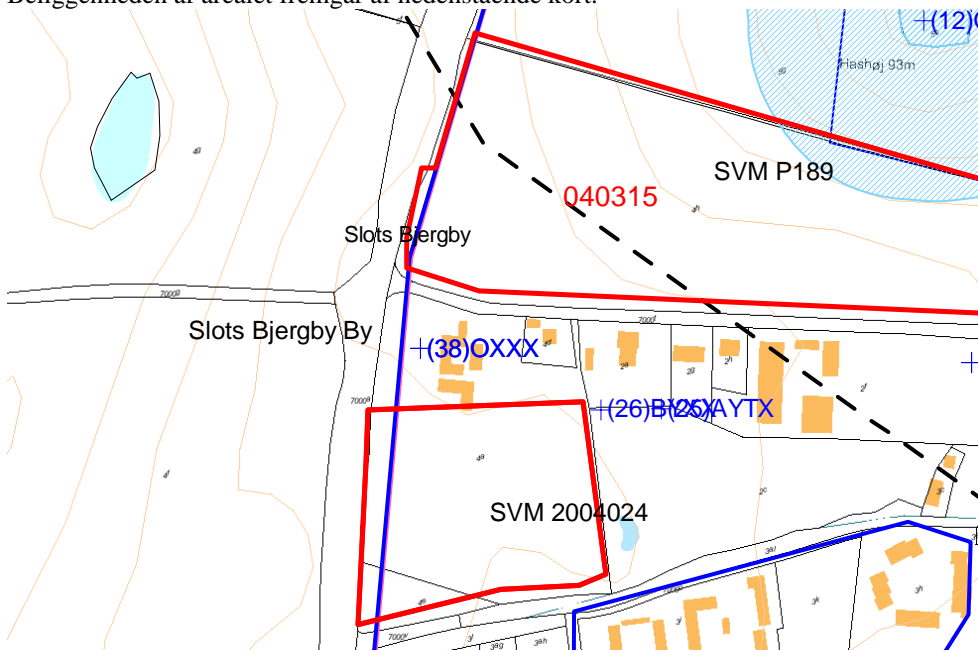
Ved undersøgelsen deltog militærnægter Kasper Rignell, som daglig leder fungerede Hugo Hvid Sørensen.

Der blev gravet med ny gravemaskine fra entrep. Tranemosegaard Maskinudlejning a/s (58800800), rekvireret af arealets ejer Henning Buhl-Madsen, Slots-Bjergbyvej 13, 4200 Slagelse.

Vejret varmt, solrigt, råjorden fugtig, mens vækstlaget var helt tørt.

Topografi, terræn og undergrund

Beliggenheden af arealet fremgår af nedenstående kort.

SVM2004024 – beliggenhed af området (rød, fed streg), med blot vises defineret kulturarvsareal juni 2004.

Registrerede fundpunkter med sb. i parentes vises med blå skrift. Topografisk matrikelkort © KMS.

Arealet fremstår jf. højdekurverne som omtrent fladt. Det er let kuperet med adskillige små og store dødishuller, der aftegnede sig som mere eller mindre fugtige områder med mørk grå fyld, delvis med bevarede gytjelag. Dette karakteriserer navnlig den østlige og sydøstlige del af arealet, mens den vestlige og nordvestlige del rummer en mere jævn, lidt mere højtliggende flade, hvor også bebyggelsessporene fandtes. Særligt må bemærkes et dødishul i områdets nordøstlige del, der er synligt og særdeles vådt ved råjord og navnlig et større dødishul i sydenden af G2, der har op til en meter tykke, bløde aflejringer. Disse områders udstrækning fremgår af nedenstående tegning.

Råjorden består af leret, gult morænesand over en gråhvid, stærkt kalkholdig moræneler, der kunne ses under ca. 0,75-1,0 meter gult moræneler. Dette begrundes formentlig de særdeles gode bevaringsforhold for knoglemateriale.

Målesystem

Horisontalt

Punkter i søgegrøfterne indmålt af landmåler i System 34 ved GPS-opmåling. Som en sikkerhed er punkterne også indmålt med håndholdt GPS ved undersøgelsens afslutning.

Vertikalt

Der er ikke nivelleret med undtagelse af landmålte punkter i søgegrøfterne (GPS). Muldykkelserne er dog målt for hver 10 meter i søgegrøfternes side.

Udgravningsmetode

Overjorden blev afrømmet i 3 søgegrøfter af 1,6 meters bredde til råjord eller ned i "naturlig" aflejring i lavninger og vandhuller. Der blev foretaget to mindre "udvidelser" af den vestligste søgegrøft for at fastslå omfang og karakter af fyldskifter.

Der blev dokumenteret ved tegning i 1:100 af alle grøftforløb, beskrivelser blev udført af daglig leder. Tegning blev udført med målebånd udspændt i lige linier af maks. 4 meter med faste søm, der indmåles af landmåler (P1 – P12). Enkelte anlæg snittet og nærmere undersøgt for at undersøge evt. naturvidenskabeligt potentiale og nærmere tolkning. Forundersøgelsen skulle alene tjene til at konstatere evt. arkæologiske spor og udbredelsen heraf, hvilket skønnes opnået ved den forholdsvis ekstensive forundersøgelse.

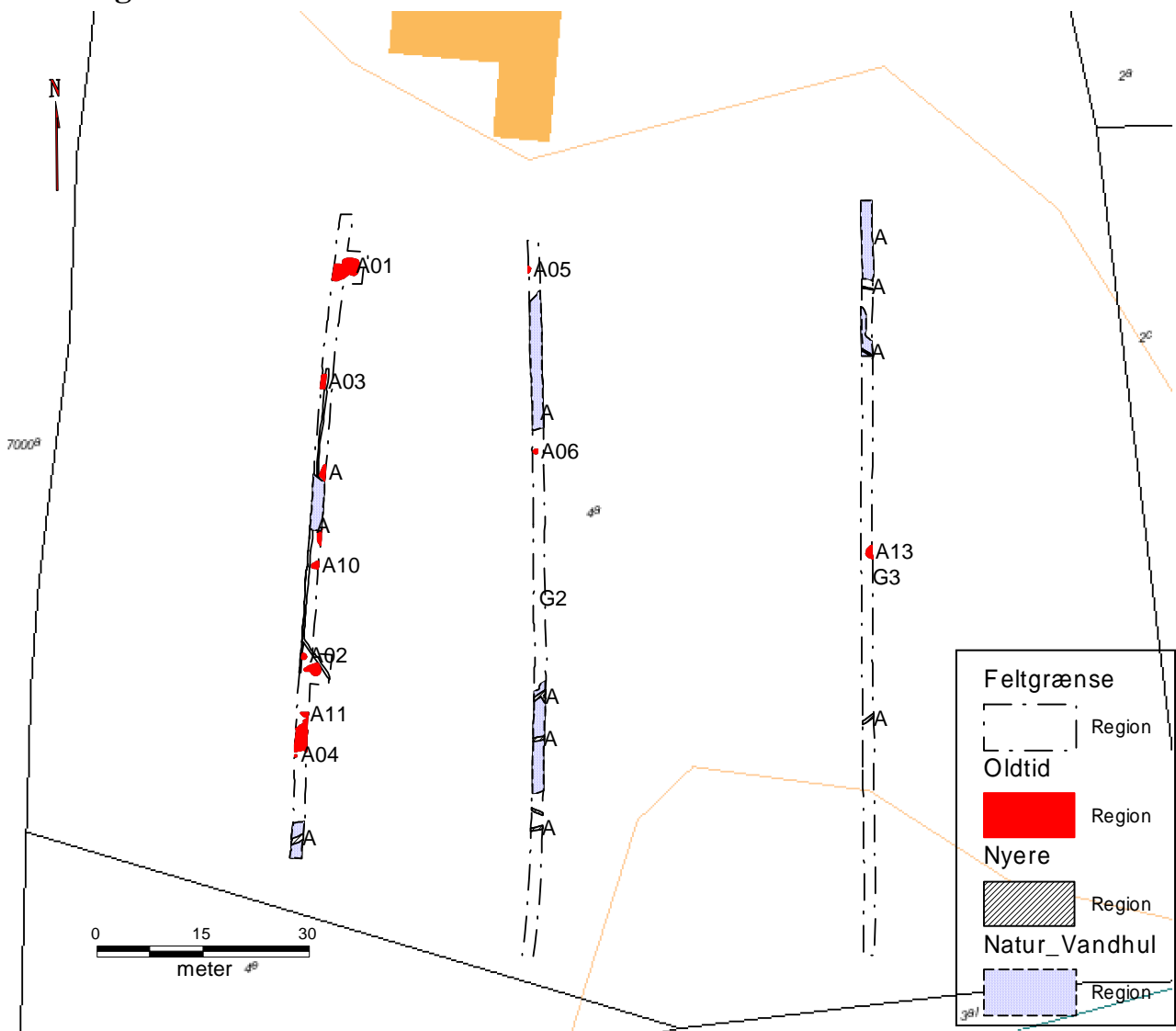

Potteskår med ru yderbehandling, såkaldt "beklaskning", begrundet dateringen til bronzealder (grube A1), brændt lerklining med mærker fra grenflet tyder på at der i gruben ligger rester af et nedbrændt hus eller evt. et ovnanlæg.

Velbevarede knogler fra dyr fundet i grube A1. Med velbevaret knoglemateriale kan oldtidens fyldskifter opfyldt med affald fra bopladsen give gode oplysninger om husdyrhold og – størrelse, slagtestrategi m.v.

Undersøgelsens resultater

Resultat af forundersøgelsen. med baggrund af topografisk matrikelkort © KMS. Der ses en koncentration af nedgravninger fra oldtid/formodet oldtid (rødt) i områdets vestlige og nordvestlige dele.

I alt blev afdækket 496,8 m² af det 15.000 m² store areal, idet den vestligste 30 meter brede bebyggelseszone mod vej på ejers anmodning blev udeladt af forundersøgelsen. Undersøgelsen dækker hermed 3,3% af arealet ekskl. de 30 meter mod vest.

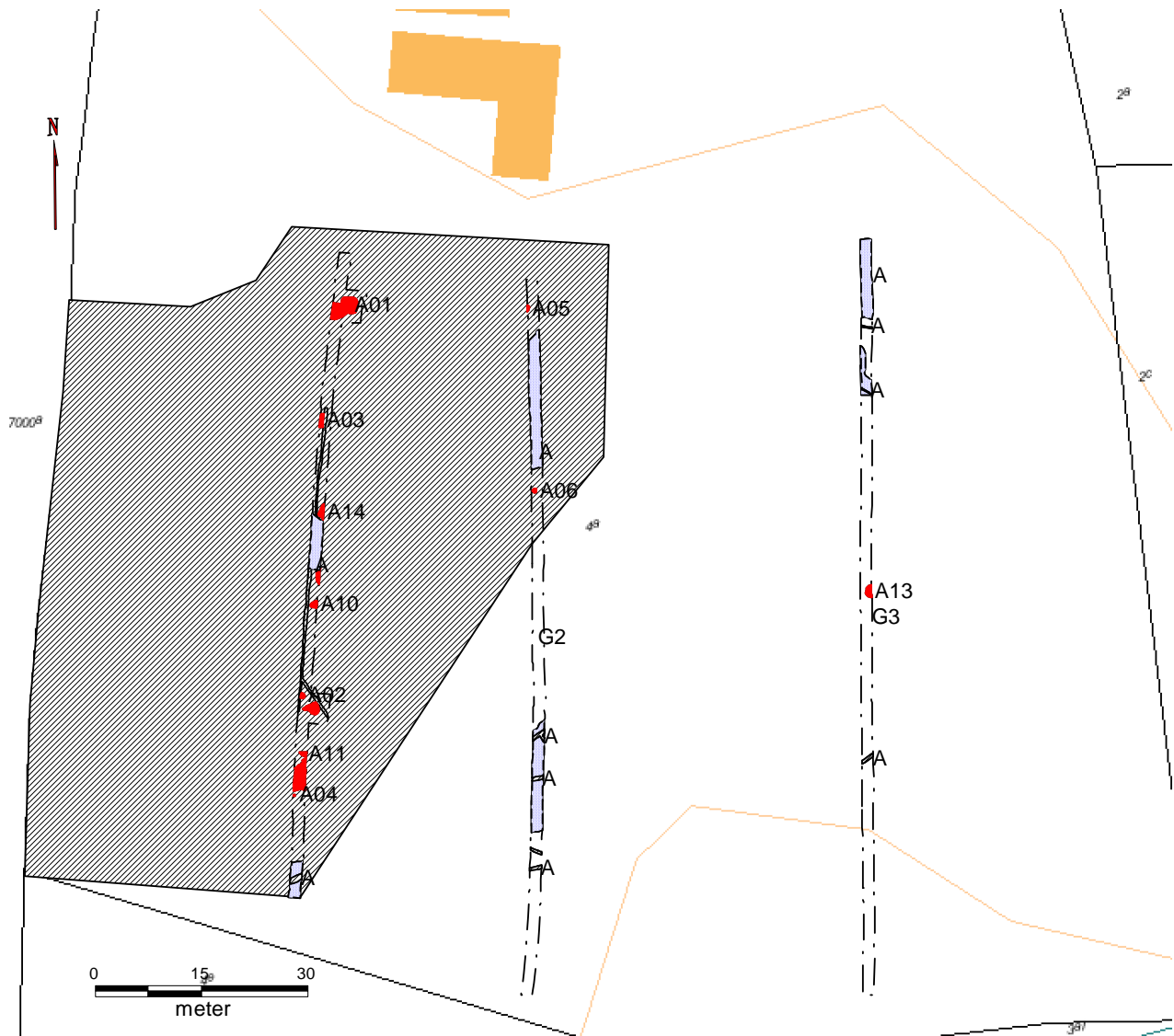
I alt er registreret 28 fyldskifter, hvoraf 14 er gruber, stolpehuller og fyldskifter fra oldtid (formentlig primært bronzealderens senere dele), 6 er vandhuller og lavninger og 8 er dræn fra nyere tids opdyrkning.

Der er hjemtaget fundmateriale fra undersøgelsen af anlæg A1, i alt tre numre indeholdende potteskår, faunamateriale og potteskår med såkaldt "beklaskning", der giver en grov datering til bronzealder, formentlig dens yngre del.

Bebyggelsessporene knytter sig til fund af yngre bronzealderens bopladsgruber umiddelbart øst for området (26 på kort side 2) og øst for det markante dødishul på den her undersøgte matrikel, samt til de registrerede gruber mod nord, der utvivlsomt hører til den her konstaterede bebyggelse (38 på kort side 2).

Fremtidigt arbejde

Områdets vest-nordvestlige del indeholder bebyggelse spor fra bronzealder (jf. nedenstående kortudsnit) med velbevarede anlægsspor i form af stolpehuller og affaldsfyldte nedgravninger med velbevaret faunamateriale og et stort brændt materiale, der kan give baggrund for analyse af husholdning og landbrug i stedets forhistoriske bebyggelse. Området nordvest for en linie fra sydenden af G1 til ca. 30 meter syd for nordenden af G2 må anses at rumme arkæologiske levn af væsentlig betydning og derfor et behov for en undersøgelse ved fladeafrømning af overjorden før byggemodning (evt. i umiddelbar tilknytning hertil af hensyn til minimering af omkostninger ved jordarbejderne). Et budget for en undersøgelse kan opstilles, når en nærmere afgrænsning af felter for jordarbejder er kendt. Der må tages forbehold for afgrænsningen mod nord, der bygger på en formodning om planområdets udstrækning smat et skøn over nuværende vandhuls udstrækning. De viste areal udgør ca. 5600 m²., hvoraf en del formentlig ikke kan bebygges.

Område med arkæologisk interesse skraveret (signaturer i øvrigt jf. kort side 4).

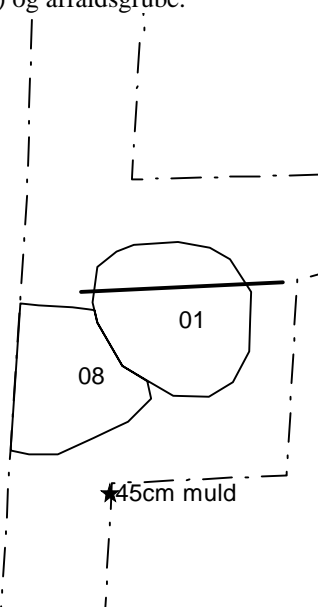
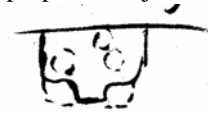
Der kan nu udarbejdes et budget for undersøgelse på baggrund af det hér definerede areal. Det skønnes dog mest formålstjenligt at udarbejde budget herfor på baggrund af et endeligt planmateriale med kendt omfang af bebyggelse og jordarbejder. Den nødvendige muldafrømning kan med fordel foregå umiddelbart forud for byggemodning m.v.

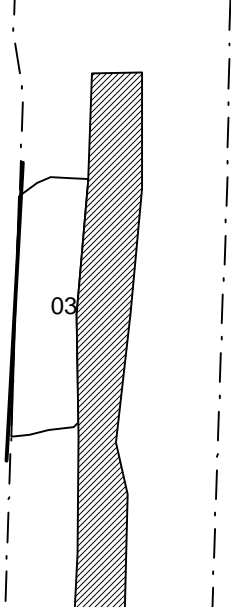
Sydvestsjælland Museum 21-06-2004

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Hugo H. Sørensen'.

Hugo H. Sørensen
museumsinspektør, arkæologi

Anlægsliste og – beskrivelser

A	T	Snit	Type	Beskrivelse	Fund	Datering
01	1	Ø-V	Grube	<p>Grube 2,4*2,2 meter og maksimal dybde i råjord 0,45m i midten, der er gravet dybest jf. skitse af profil T1.</p> <p>Fylden i afrenset flade sortgrå med skår, brændt lerklining (x1), bearbejdet flint) og bjergart (x2 samt faunalevn (x3). Nordlige del bortgravet med maskine, snit afrenset set fra nord. foto. Derefter blev resterende del i den østlige del nedgravet hurtigt med skovl og ske med afsamling af sete genstande.</p> <p>Fylden med en del trækul, lerkulper(ubrændte), ildpåvirkede sten, skår og faunalevn. Relativt ensartet fra top til bund med en tendens til tynde, buende lag (mod sammensunket midte) fra top til bund.</p> <p>Formentlig materialetagningsgrube med sekundær anvendelse som brønd (?) og affaldsgrube.</p>	x1;x2;x3	Oldtid YBA
						
02	1	Ø-V	Stolpehul	<p>Stenpakket stolpehul, fylden brungrå med lidt trækul. Dybde 26 cm. under afgravningsflade, diameter 0,75 m. antydning af stolpespor i snit jf. skitse på T1.</p> <p>Snittet viste antydning af stolpespor og en bredere, flad nedgravning i bunden.</p>		Oldtid, YBA?
						

A	T	Snit	Type	Beskrivelse	Fund	Datering
03	1	N-S	Grube	<p>Grube med fyld af rødbrændt (askelignende) og ubrændt ler, trækul og brunsort fyld samt stor sten i bunden. Ikke afgrænset mod vest og skåret af drængrøft mod øst. Tværmål 2,0 m., dybde under afrenset flade 65 cm og 110 cm under nuværende overflade. Når til hvidgrå, kalkholdig ler i råjorden.</p> <p>Snittet N.S i siden af grøft. Øverst 20 cm gråbrun fyld med små nister af rødbrændt ler/aske, derunder et næsten kompakt lag rødbrændt ler og ubrændt ler (ca. 15 cm). I bunden 8 cm gråt sand i niveau med råjord med en del kalk. mellem de bundlag og det kompakte lerlag vekslende lag af rødt ler og lag med trækul. Laget med ler over det grå bundlag virker hurtigt deponeret. I bunden en stor sten. Der er tendens til undergravning af siderne i grubens nedre 25 cm, hvilket kunne tyde på at den har været brugt til at hente vand i (brønd) i en periode. Dette forklarer også det ensartede grå sandlag i bunden. Skårnnuller giver ikke mulighed for datering, men en datering som A01 er snadsynlig. Foto ikke muligt i det smalle snit og med stærk sol.</p>		Oldtid YBA?
04	1	N-S	Stolpehul?	Formodet stolpehul, 5 cm dybt med flad bund. dybden er 35 cm under nuværende overflade. Ingen skår eller andre fund.		Oldtid?
05	2	N-S	Kogestensgrube	Kogestensgrube (bund af), rund bund, 5 cm. nedgravet under afrensede flade, i bunden trækul og ildpåvirkede sten. Derover gråbrun fyld med lidt trækul.		Oldtid
06	2	N-S	Stolpehul	Brungrå fyld, i snit flad bund, 30 cm under afrensede flade, muligt stolpehul, men lidt diffus afgrænsning.		Oldtid
07	1		Fyldskifte	Gråbrun fyld. Tendens til diffus sortgrå fortsættelse mod NV		Oldtid?
08	1		Fyldskifte	Gråbrun-grå fyld, lysere end A1 og ældre end dette. Oldtid.		Oldtid
09	1		Fyldskifte	Gråsort fyld ved kant af vandhul, mulig del af dette, men virker som muligt menneskeskabt.		Oldtid?
10	1		Fyldskifte	Fyldskifte med grå fyld, ej snittet. formodet oldtid.		Oldtid?
11	1		Fyldskifte	Fyldskifte, ej snittet, formentlig grube.		Oldtid(?)
12	1		Fyldskifte	Sortbrun fyld med enkelte ildpåvirkede sten. Ingen skår i overfladen ved skovling. Aktivitetslag/afaldslag i mindre		Oldtid?

A	T	Snit	Type	Beskrivelse	Fund	Datering
				lavning.		
13	3		Fyldskifte	Fyldskifte, mulig kogestensgrube eller lign., næppe stolpehul jf. dimensionerne.		Oldtid?
14	1		Fyldskifte	Diffus, brungrå, evt. rodvælter. I overfladen skårnnuller (ikke hjemtaget)		Oldtid?

Fundliste og -beskrivelser

x-nr.	anlæg	genstand	beskrivelse
1	A1	Skår og brændt lerklining	1 fragment af båndformet hank 27 mm bred, 10 mm tyk. 2 sideskår asf tyndvægget keramik, 5 mm tykt, ene med fint glat inder- og yderside. 2 sideskår med del af rundet skulder-/bugknæk. 4 sideskår med beklaskning – vægtykkelse 9-10 mm, delvis med fint glattede indersider. Godset rødt-sortbrunt. 3 sideskår med svagt svajet profil og glat yderside, forvitret inderside. Godstykkelser ca. 10 mm. Brunt gods. 3 grove sideskår, forvitrede. 1 stk. brændt lerklining (forvitret) – bortkastet. 1 stk. brændt lerklining med aftryk af rund gren med diameter omkring 3,5 – 4,0 cm.
2	A1	Bearbejdet flint og bjergart	1 knækket skive(skraber) med cortex, tyk 2 små afslag og 3 større afslag uden cortex med en del negative slagspor på dorsalsiden. 5 afslag med cortex. 1 tynd stk. sandsten/skifer med mulig behugning af 2 sider.
3	A1	Faunalevn	1 fragment af øvre del af skulderblad (?) (større pattedyr/okse) 3 mindre fragmenter af pattedyr

Prøveliste -

Ingen prøver udtaget.

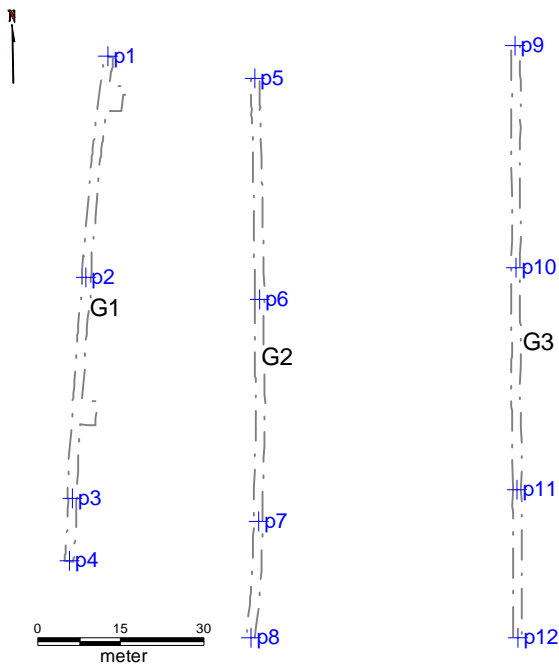
Tegningsliste

T-nr.	Type	Skala	Initialer
1	Oversigtsplan over søgegrøft G1 inkl. notater	1:100	KR/HHS
2	Oversigtsplan over søgegrøft G2 inkl. notater	1:100	KR/HHS
3	Oversigtsplan over søgegrøft G3 inkl. notater	1:100	KR

Fotoliste

Film nr	Opt.	FilmType	Tekst	Fotograf	Dato
2004024D	1	Digital	Anlæg A1, snit set fra nord.	HHS	02-06-2004
2004024D	2	Digital	Arealet med søgegrøfter set fra sydvest ved hjørnet Omfartsvej/regnvandsbassin mod Hashøj (foran telemast).	HHS	02-06-2004
2004024D	3	Digital	Arealet med søgegrøfter set fra sydvest ved hjørnet Omfartsvej/regnvandsbassin mod øst. Forrest sydenden af søgegrøft G1.	HHS	02-06-2004
2004024D	4	Digital	Arealet med søgegrøfter se fra sydøst ved Jættehøjvej mod NNV, forrest sydenden af søgegrøft G3.	HHS	02-06-2004

Liste over måledata

Oversigt over indmålte punkters beliggenhed i forhold til de undersøgte felter.

Koordinaterne er indmålt med GPS (DGPS) af ”Landinspektørerne Christensen-Kærn-Sidenius” ved Børge Carlsen i System34 Sjælland jf. nedenstående koordinatliste:

PUNKT	Y	X	Z
p1	104917.14	149520.36	67.13
p2	104877.30	149524.27	65.79
p3	104837.35	149526.74	65.61
p4	104826.11	149527.33	65.39
p5	104913.27	149493.74	66.93
p6	104873.24	149492.93	66.17
p7	104833.21	149493.14	65.59
p8	104812.24	149494.49	66.35
p9	104919.05	149446.75	65.69
p10	104879.00	149446.63	66.16
p11	104838.95	149446.46	66.74
p12	104812.28	149446.35	67.02

SVM2004024
Bilag 1
Resultat af forundersøgelsen
med baggrund af
topografisk matrikelkort © KMS.
Der ses en koncentration af
nedgravninger fra oldtid/formodet
oldtid (rødt) i områdets vestlige
og nordvestlige dele

